

„ Художествено-естетически, иновационни и възпитателни аспекти на обучението по изобразително изкуство в началното училище“ :

Резюме

В труда са разкрити определени аспекти от областта на иконописта и българското народно творчество, както и техните образователни и възпитателни проекции в обучението по изобразително изкуство, съобразени с особеностите на началната училищна възраст. Набелязани са възможни перспективи за изграждане на иновационна методическа система, ориентирана към възприемане на произведения от християнското изкуство и българското народно творчество, като алтернатива на институционалното образование в сферата на изкуствата. Изследвани са специфичните особености на детската изобразителна дейност и характеристиките на възрастово ѝ развитие. Определени са ориентирите в дидактическото развитие на изобразителната дейност, методите, средствата и подходите при разработването на концепция за реализация на предложената проблематика в учебно-възпитателния процес.

Разгледани са конкретни теории и педагогически системи, които установяват връзката между еволюцията на детската рисунка и историческото развитие на изобразителното изкуство. На тази основа са проучени и съпоставени характерни изобразителни елементи на детските рисунки с иконописни произведения. Представени са примерни план-конспекти съдържащи въпроси от посочените по-горе области (народни празници и обичаи в контекста на християнските ценности и традиции), с комплексна структура, с подчертан познавателен, възпитателен и практически (художествено - творчески) характер. Изследвани са някои извънкласни дейности, проведени съвместно с ученици и студенти, както и работата в школи за надарени деца, които фигурират в приложението, свързани с иновационните тенденции в обучението по изобразително изкуство.

**„ Християнство и традиции. Изкуство, книжнина, просвета“ ; „
Манастирите в България – светлина от вековете. Иконопис,
иконография, народни празници и обичаи“ :**

Резюме

В посочените трудове е отразено развитието на източноправославното изкуство и култура по нашите земи през вековете, символиката на иконографските изображения, технологията и начина на изпълнение на каноничната православна икона. Разгледани са основните християнски празници, адаптирани с времето към

обредния календар, народните обичаи и вярвания на българите. Разкриват се някои специфични особености в дейността на българските зографи и иконописци – изписването на светци с характерни национални носии, типични битови сцени от ежедневието на българина и др., които оформят и допълват уникалността на църковната живопис в България.

В предложените монографии е застъпена идеята, според която различни теми от областта на православното изкуство и култура, от българското народно творчество, традициите и обичаите по нашите земи, могат да послужат като допълнение към общата общообразователна програма по изобразително изкуство. Целта на тази програма се отнася до :

- Осмисляне и разграничаване на народните празници и обичаи от християнските традиции;
- Разширяване на знанията, свързани с християнските празници, иконографията и символиката в изображенията;
- Запознаване с многообразието и богатството на декоративните елементи в българското народно творчество, както и използването на голяма част от тях в църковната живопис;
- Разбиране значението на културното ни наследство за съхранение на националната ни идентичност.

ИЗОБРАЖЕНИЯТА НА НАШИТЕ ПРОСВЕТИТЕЛИ – СВЕТИТЕ БРАТЯ КИРИЛ И МЕТОДИЙ В ЕПОХАТА НА ВЪЗРАЖДАНЕТО

Мая Димчева

Резюме

И до днес всички славянски народи и целият културен свят почитат равноапостолните светци Кирил и Методий като творци на славянската писменост и книжовност. Тяхното свято дело е свидетелство за съхранения национален дух през вековете, а интересът към техните личности нараства с времето. На Св. св. Кирил и Методий са посветени многобройни пространни жития, похвални слова и служби, както и научни изследвания в по-ново време. Образите им са претворени в църковното изкуство, вдъхновявали са

поколения зографи и иконописци. Житийните творби на Солунските братя достигнали до нас, считани от науката за най-достоверни по отношение на биографичните факти и свидетелства, са ценен исторически материал за техния жизнен път и принос към духовното световно наследство. Те са и изходна база за популяризирането на изображенията им в изкуството.

ХРИСТИЯНСТВО И ТРАДИЦИИ. НАРОДНИ ПРАЗНИЦИ И ОБИЧАИ ПО БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ

Мая Димчева

гр. Ниш, Сърбия

СУ „Св. Климент Охридски“

ФНПП - катедра „Изобразително изкуство“

maqdimcheva@mail.bg

Резюме

С установяването на християнството като официална държавна религия в България, народната обредност, обичаите и празниците, наложили се трайно и устойчиво по нашите земи, постепенно преминават в адаптация между християнство и традиционна народна култура. Голяма част от традициите и вярванията, характерни за народното творчество, дават своето отражение и в църковното изкуство, придавайки му специфичен облик и съдържание. Календарната обредна система обединява водещи области на народната материална и духовна култура-архитектура, изобразително изкуство, занаяти, облекло, поминък, музика, песни, танци и пр. Те от своя страна са свързани с източноправославните ценности и традиции, съхранили се от векове в паметта на българския народ като част от културно-историческото ни наследство за съхранение на националната ни идентичност. Ключови думи: християнство, традиции, обичаи, културно наследство.

**ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ
ОХРИДСКИ“**

ФАКУЛТЕТ ПО НАЧАЛНА И ПРЕДУЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА

Том 106

**Някои особености на детската изобразителна дейност в предучилищната
и началната училищна възраст**

Мая Димчева*

Катедра „Изобразително изкуство“

Резюме. В съвременния етап от развитието на художественото образование особено внимание се отделя на естетическото изграждане на личността, което се формира още в предучилищната и началната училищна възраст. Естетическото възпитание като процес се реализира чрез разнообразни методи, средства и задачи в учебно-възпитателната работа по изобразително изкуство, които стимулират подрастващите към творчество. Интересът към сложния процес на формиране на детската изобразителна дейност е обект на изследвания от редица автори в миналото и до днес, които поставят основен акцент върху символизма в детската рисунка. Познаването на детската психология, както и основните закономерности в развитието на изобразителната дейност в началния и предучилищния период са едни от важните условия за реализирането на правилен педагогически подход.

Ключови думи: образование, възпитание, изкуство, символизъм, методи, подходи

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ФАКУЛТЕТ ПО НАЧАЛНА И ПРЕДУЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА

Том 105

Народни празници и обичаи в контекста на християнските ценности и традиции

Мая Димчева*

Катедра „Изобразително изкуство“

Резюме. С установяването на християнството като официална държавна религия в България, народната обредност, обичаите и празниците, наложили се трайно и устойчиво по нашите земи, постепенно преминават в адаптация между християнство и традиционна народна култура. Голяма част от традициите и вярванията, характерни за народното творчество, дават своето отражение и в църковното изкуство, придавайки му специфичен облик и съдържание.

Календарната обредна система обединява водещи области на народната материална и духовна култура-архитектура, изобразително изкуство, занаяти, облекло, поминък, музика, песни, танци и пр. Те от своя страна са свързани с източноправославните ценности и традиции, съхранили се от векове в паметта на българския народ като част от културно-историческото ни наследство за съхранение на националната ни идентичност.

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ФАКУЛТЕТ ПО НАЧАЛНА И ПРЕДУЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА

Том 107

Нетрадиционни педагогически подходи и детската изобразителна дейност – история и съвременни проявления

Мая Димчева*

Мая Димчева. Нетрадиционни педагогически подходи и детската изобразителна дейност – история и съвременни проявления

Резюме. Новаторските търсения от края на XIX в. и началото на XX в. са многообразни по своята същност и проявления, но онова, което ги сближава е стремежът да се реконструира образователната и възпитателната практика в посока на хуманното начало и усвояването на положителния опит, който е съхранила човешката цивилизация в своето развитие. Редица изследователи на детската личност, както в миналото, така и в съвременността, задълбочено разглеждат първите изобразителни прояви, определят най-подходящите учебни методи и подходи в образователната дейност. Те от своя страна, имат за задача да разгърнат възможностите на подрастващите, вложени от природата, за спонтанно и непринудено развитие, за откриване на ранни способности и дарования.

ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПОДХОДИ ПРИ ОПРЕДЕЛЯНЕ ГРАМОТНОСТТА И ИЗРАЗИТЕЛНОСТТА НА ДЕТСКАТА ИЗОБРАЗИТЕЛНА ДЕЙНОСТ

Мая Димчева

Резюме

Общуването с изкуството е специфична човешка дейност, известна още от най-ранните етапи на културно-историческото развитие на човечеството. Ролята на изкуството като възпитателно средство е особено актуална в съвременният етап от развитието на обществото. В центъра на вниманието е естетическото изграждане на личността, което започва да се формира още в предучилищната и началната училищна възраст, за многостранно усъвършенстване на подрастващите. Чрез съдържанието си изкуството оказва положително влияние върху учениците, обогатява познавателната им дейност, развива възприемателните им възможности, формира отношения и оценки, както към заобикалящия ги свят, така и към човешките отношения. Заниманията с изкуство допринасят за емоционалното равновесие и за постигането на положителни промени в поведението на децата и подрастващите, с което се определя и неговото значение като изключително действено средство във възпитателния процес. Тенденцията в съвременната

образователна стратегия е да се изгради общ теоретичен модел, основан върху основата на компонентите на възпитателния процес: художествено възприятие, художествена условност, художествено възпитание.

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ФАКУЛТЕТ ПО НАЧАЛНА И ПРЕДУЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА
Том 102

**За някои съвременни проблеми при възприемане на
художествените произведения от християнското изкуство
(възрастова и емоционална характеристика)**

Мая В. Димчева

Резюме

В развитието на творческия процес няма убедителни данни за това, как той се заражда в подсъзнанието, как се изграждат взаимовръзките при възникването на определени идеи и творчески импулси. Не винаги те могат да се вместят в рамките на рационалната схема, да се систематизират и обосноват. Тези психологични процеси по принцип не се отъждествяват с обикновени материални явления, трудно е да се анализират и представят нагледно, а проявата и значението им в творческия процес понякога е незакономерно и непоследователно.

Разрешаването на изобразителния проблем е резултат от редица емпирични, различно насочени търсения и в най-обобщен вид е свързан с отделните елементи на замисъла в единно художествено цяло. Тази сложна гама, която съставя субективния вътрешен свят на личността, предопределя творческите резултати в изобразителната дейност.